

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію Галушцака Михайла Михайловича
«Військово-політична думка ЗУНР/ЗОУНР (листопад 1918 р. –
липень 1919 р.)»

подану на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук
за спеціальністю 07.00.01 – історія України

Військово-політична думка є неодмінним атрибутом національної ідеології та одним з базових теоретичних чинників Воєнної доктрини та організації оборони держави. Її роль зростає в період міждержавного військового конфлікту. Вивчення української військово-політичної думки в різні періоди національної історії залишається актуальним завданням для вітчизняної історіографії.

Дисертант обрав предметом свого дослідження військово-політичну думку Західно-Української Народної Республіки/Західної Облaсті Української Народної Республіки. Тема дисертації у цілому відповідає науковій спеціальності – історія України. Структура дисертаційної роботи є обґрунтованою і відповідає специфіці комплексного дослідження даного питання.

Актуальність праці посилюється тією обставиною, що незалежна Україна у 2014 р. зазнала військової агресії з боку північного сусіда – Росії, й до сьогодні збройні сили нашої держави втягнуті у затяжний військовий конфлікт на Сході. Вивчення історичного досвіду формування та функціонування військово-політичної думки в добу ЗУНР, яка в перші тижні листопада 1918 р. військові дії зазнала нападу з боку Польщі та Румунії має беззаперечну наукову та практичну цінність.

Дослідницькі завдання дисертанта обумовили широкий спектр використаної джерельної бази: архівні та опубліковані документи збройних сил та органів влади Західно-Української Народної Республіки; документи польського військового командування, а також акти міжнародно-правового характеру тощо. Автор використав численні спогади учасників польсько-української війни, зокрема українських офіцерів та урядовців, які були

очевидцями подій і, в різний спосіб, причетними до ухвалення ключових рішень по організації оборони ЗУНР. Співставлення різноманітних репрезентативних джерел, цілий ряд яких уперше введено до наукового обігу, дало можливість глибше та об'єктивніше дослідити тему.

Дисертант слушно зауважив, що в українській історіографії практично відсутнє визначення терміну «військово-політична думка» й пропонує авторське наукове формулювання (с. 55, 58).

Розглядаючи теоретико-методологічні аспекти розбудови збройних сил ЗУНР, дисертант аргументовано довів, що галицьке командування творило Українське військо, насамперед, на підставі досвіду, здобутого на службі в армії Габсбургської монархії, зокрема у роки Першої світової війни й ситуативно адаптували його, створюючи національне військо після утворення незалежної держави (с. 55, 58).

Автор виокремив три етапи розбудови збройних сил ЗУНР, впроваджуючи тезу, що перший тривав від кінця жовтня до 9 листопада 1918 р., коли було утворено Державний секретаріат військових справ. Компетенцією військового міністерства було здійснення мобілізації та забезпечення потреб фронту, натомість безпосередні функції управління військом і бойовими діями перебрала на себе Начальна Команда Галицької Армії (с. 63–82).

Серйозною проблемою у формуванні Галицької Армії була практична відсутність серед місцевих українців офіцерів вищого командного складу. Відтак керівництво ЗУНР було змушене звертатися за допомогою у комплектуванні військових кадрів до Директорії УНР та запрошувати бойових офіцерів – австрійців та угорців до служби в Українському війську на контрактній основі.

М. Галушак переконливо аргументував, що відхід українського війська зі Львова, сприймався його командуванням, як тимчасовий тактичний хід, спрямований на збереження особового складу. Втім стратегічне значення опанування Львова усвідомлювали обидві воюючі сторони, й відповідно спрямовували першочергові зусилля на виконання цього завдання (с. 134–136).

Автор детально розглянув обговорення командуванням Галицької Армії втілення ідеї переходу з позиційної війни на операційну (рекомендації полковника А. Легара), тобто застосування тактики рухомих дій, яка була реалізована у відомих Вовчухівській операції та Чортківській офензиві. Дисертант проаналізував успішні дії в цьому напрямку й об'єктивні причини невдач наступальних дій (с. 144–151, 164–166).

Державотворення Західно-Української Народної Республіки відбувалося не тільки у складних умовах польсько-української війни, але й фактичної міжнародної ізоляції. Миротворчі місії, надіслані до Східної Галичини країнами Антанти, не приховували своїх симпатій і підтримки до супротивника ЗУНР – Польщі.

З уваги на міжнародний чинник та орієнтацію ЗУНР на Антанту, розглянуто зміну стратегії бойових дій та передислокувань Галицької Армії (с. 164, 167).

Цінним доповненням основного тексту дисертаційної праці є додатки: порівняльна таблиця Окружних військових команд ЗУНР та полкових округів Австро–угорського війська (с. 224); та тексти наказів НКУВ і НКГА (с. 225–230) тощо.

Загалом висновки дисертації є досить обґрунтовані. Автор визначив зміст терміну «військово-політична думка», під яким розуміє погляди державних та військових чинників стосовно способів вирішення політичних завдань за допомогою військової сили. Відзначив, що організаційним взірцем для розбудови збройних сил стала Австро-угорська армія, в складі якої в роки Першої світової війни воювали чимало офіцерів-українців. Встановлює свою версію переформатування Української Генеральної Команди.

Автор виділив три етапи розбудови збройних сил ЗУНР та поділив на два періоди стратегію ведення збройної боротьби (с. 180–183). Важливим є співставлення зовнішньої та внутрішньополітичної ситуації, яка мала вирішальний вплив на військово-політичну думку (с. 182–183). З роботи чітко випливає, як бойові операції Галицької Армії впливали на перемовини за участю місій Антанти, спрямовані на перемир'я.

Відаючи належне новизні й ґрунтовності дисертаційного дослідження висловлюємо наступні зауваження та побажання:

1. Варто було б акцентувати момент переходу зміни принципу мобілізації до збройних сил ЗУНР з добровільного на нормативно-правовий.
2. Слід було відзначити ставлення військового та політичного керівництва ЗУНР до питання мобілізації у збройні сили представників національних меншин Східної Галичини (євреїв, поляків та німців).
3. Для розуміння характеру та рівня моральної стійкості рядового складу Галицької Армії, варо було б з'ясувати прояви та масштаби дезертирства з її лав та заходи військового командування щодо запобігання цьому явищу.
4. Дисертант на підставі матеріалів дослідження запропонував запровадити назву «Українське військо» замість «Українська Галицька Армія». Не заперечуючи права дисертанта щодо такої пропозиції, яка базується на джерельному автентичному документальному матеріалі, зауважимо, що задля її реалізації необхідно відповідне обговорення у фахових середовищах й відповідного консенсусу науковців.

Як бачимо, висловлені зауваження не заперечують ключових положень дослідження, носять на загал рекомендаційний характер і тому не впливають на позитивну оцінку дисертації. Вона є цілком самостійним дослідженням, що базується на широкому комплексі наукової літератури та джерельного матеріалу. Теоретико-методологічні засади дослідження є сучасного рівня й відповідають специфіці обраної теми. Дослідник уперше запровадив до наукового обігу величезну кількість маловідомих фактів з історії ЗУНР/ЗОУНР, використавши неопубліковані документи з архівних збірок Києва, Львова та Вінніпега, українські періодичні видання 1918–1919 рр.

Зміст автореферату є ідентичний основним положенням дисертації. Структура та зміст дисертаційного дослідження відповідає вимогам ВАК до

кандидатських дисертацій. Дисертація Михайла Михайловича Галушака є завершеною науковою актуальною працею, в якій отримано науково обгрунтовані результати. Автор цілком заслуговує присудження йому наукового ступеня кандидата історичних наук за спеціальністю 07.00.01 – історія України.

06 вересня 2019 р.

Офіційний опонент

доцент кафедри новітньої історії України

імені Михайла Грушевського

Львівського національного

університету імені Івана Франка,

кандидат історичних наук

 О. Й. Павлишин

Підпис *Павлишина О.Й.*
ПІДТВЕРДЖУЮ
ВЧЕНИЙ СЕКРЕТАР
Львівського національного
університету імені Івана Франка
Григорук

Інститут українознавства
ім. І.Крип'якевича НАН України
Вхід № *18 Іспецваж*
"25" *Вересня* 2019 р.